

EBH.2012.P.3.

A hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartás célja a bántalmazottak részére hatósági védelem biztosítása alapvető emberi jogaik érvényesülése érdekében, olyan esetekben is, amikor helyzetüknél fogva nincs módjuk saját érdekükben fellépni. Ezért megelőző távoltartásra irányuló eljárásban az ügyészt a Pp. 9. §-ában foglalt korlátozás nélkül megilleti a fellépés és az indítvány tételének joga (2009. évi LXXII. tv. 1. és 13. §, 1952. évi III. tv. 9. §, 2011. évi CLXIII. tv. 1. §).

A jogerős végzés alapjául szolgáló tényállás szerint V. S. bántalmazó 2011. június 16-án ittas állapotban a házastársi közös lakásban bántalmazta anyósát, P. I.-né, valamint a feleségét és a lányát. A bántalmazó agresszív magatartása miatt a rendőrséget kihívták, és P. Rendőrkapitányság elrendelte a bántalmazó ideiglenes megelőző távoltartását a bántalmazó felesége V. S.-né és lánya V. G. vonatkozásában. A határozat P. I.-né tekintetében rendelkezést nem tartalmaz.

Az ideiglenes megelőző távoltartást elrendelő határozat meghozatalát követően a hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról szóló 2009. évi LXXII. törvény (a továbbiakban: Hktv.) 14. §-ának (1) bekezdése alapján a rendőrség hivatalból kezdeményezte a P. Városi Bíróságon a bántalmazottak és a bántalmazó közötti megelőző távoltartás elrendelése iránti nemperes eljárást.

Az eljárásban a H. Megyei Főügyészség a Hktv. 13. § (5) bekezdése alapján fellépett, indítványozta, hogy a bíróság 30 napra rendelje el a megelőző távoltartást V. S.-né, V. G., valamint P. I.-né vonatkozásában, ugyanis a bántalmazó a hozzátartozók közötti erőszakot P. I.-né vonatkozásában, sérelmére is megvalósította.

Az elsőfokú bíróság végzésével a bántalmazóval szemben 2011. június 17. napjától kezdődően 30 nap időtartamra elrendelte a megelőző távoltartást.

A végzés ellen az eljárás során fellépő H. Megyei Főügyészség élt fellebbezéssel, melyben a határozat megváltoztatását, P. I.-né bántalmazott vonatkozásában is érdemi határozat hozatalát kérte, ahogyan már az elsőfokú eljárás során is.

A másodfokú bíróság végzésével az elsőfokú bíróság végzését helybenhagyta. Álláspontja szerint a Hajdú-Bihar Megyei Főügyészség fellebbezése nem volt megalapozott.

A Hktv. 13. §-ának (5) bekezdése szerint az ügyész a megelőző távoltartás elrendelésére irányuló nemperes eljárásban felléphet, ennek lehetőségéről az eljáró bíróság haladéktalanul értesíti az ügyészt. A nemperes eljárásokról szóló 1958. évi 5. tvr. 17. §-ának (3) bekezdése értelmében az ügyész fellépésére az 1952. évi III. tv. (a továbbiakban: Pp.) szabályait kell alkalmazni. A Pp. 9. §-ának (1) bekezdése szerint az ügyész - a felek rendelkezési jogának tiszteletben tartása mellett - keresetet indíthat, ha a jogosult jogainak védelmére bármely okból nem képes. Nem indíthat az ügyész keresetet olyan jog iránt, amelyet csak jogszabályban meghatározott személy vagy szervezet érvényesíthet.

Az ügyész perbeli fellépése nem tekinthető önálló jogosítványnak, hanem az pusztán a perindítási jog „dinamikus mozzanata”, azaz egy már megindult perben való részvétel, ugyanazon megfontolás alapján, amely a konkrét esetben a keresetindítás jogát is megalapozta volna.

Adott esetben a Hktv. meghatározza, hogy a megelőző távoltartás iránti nemperes eljárást ki kezdeményezheti, ezek között az ügyész nem szerepel, így csak az eljárásban résztvevő bántalmazottak jogainak elősegítése végett léphet fel az eljárásban, a felek rendelkezési jogának

tiszteletben tartása mellett.

A jogerős végzés ellen a H. Megyei Főügyészség nyújtott be felülvizsgálati kérelmet, melyet a Legfőbb Ügyészség oly módon tartott fenn, hogy a jogerős végzés hatályon kívül helyezését és a jogszabályoknak megfelelő új határozat hozatalát kérte.

A felülvizsgálati kérelem értelmében a Hktv. 13. §-ának (2) bekezdése szerint a megelőző távoltartás elrendelésére irányuló eljárásra a Pp. szabályait az e törvényben foglalt eltérésekkel megfelelően alkalmazni kell. A Hktv. 13. §-ának (5) bekezdése általános, feltétel nélküli fellépési lehetőséget biztosít az ügyész számára, e tekintetben tehát eltér a Pp. 9. § (2) bekezdésében foglalt azon fellépési jogtól, amely a fellépés feltételeként a jogosult jogai védelmére képtelen állapotát, illetve ezen állapotnak a per (nemperes eljárás) folyamán történő beállítását határozza meg.

A megelőző távoltartás iránti eljárás hivatalból indult, abban - törvényben biztosított jogánál fogva - az ügyész fellépett, indítványt tett, majd fellebbezett. Téves a másodfokú bíróság azon következtetése, miszerint a nemperes eljárás megindítására irányuló jogosultság hiányában az ügyész „csak a már folyamatban lévő bántalmazottak jogainak elősegítése végett léphet fel az eljárásban”.

Azt, hogy a bíróság a megelőző távoltartásra irányuló nemperes eljárásban kit tekint félnek, tehát bántalmazónak, illetve bántalmazottnak, maga dönteni el és nyilvánítja ki ügydöntő végzésében. Erre vonatkozóan a bizonyítási eljárás során az ügyész indítványt tehet és ezzel nem sérti a felek magánautonómiáját.

A felülvizsgálati kérelem szerint a másodfokú bíróságnak a rendelkezésre álló okirati bizonyítékok alapján meg kellett volna változtatnia az elsőfokú bíróság végzését és érdemi döntést kellett volna hoznia P. I.-né vonatkozásában is a megelőző távoltartásról.

A hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról szóló törvényt az Országgyűlés az élethez, testi épséghez és méltósághoz fűződő minden embert megillető alapvető emberi jogok védelmében, a hozzátartozók közötti erőszak visszaszorítása érdekében hozta.

Ha a rendőrség ideiglenes megelőző távoltartást rendelt el, ezt követően megelőző távoltartás elrendelésére irányuló bírósági nemperes eljárást kell hivatalból kezdeményeznie.

A Hktv. 16. § (1) bekezdés szerint a megelőző távoltartást - legfeljebb 30 napra - a bíróság akkor rendeli el, ha az eset összes körülményéből, így különösen a bántalmazó és a bántalmazott által előadott tényekből, a hozzátartozók közötti erőszakra utaló jelekből, a bántalmazó és a bántalmazott magatartásából és viszonyából, a hozzátartozók közötti erőszak elkövetésére megalapozottan lehet következtetni.

Az ideiglenes megelőző távoltartásra, illetve a megelőző távoltartásra vonatkozó eljárás során, annak érdekében, hogy még azt megelőzően kezelni lehessen a családon belüli erőszak jelenségét, mielőtt súlyosabb helyzet, esetleg bűncselekmény bekövetkezne, a Hktv. alapvetően a hatóság hivatalbóli eljárására, intézkedésére épít, felismerve azt, hogy a (potenciális) bántalmazottak, a családon belüli erőszak megfélemlített áldozatai többnyire a bántalmazóval egy lakásban élve, a várható retorziótól tartva általában nincsenek abban a helyzetben, hogy maguk álljanak ki jogaik mellett és a rendőrség, illetve a bíróság eljárását, intézkedését kérik.

A fentieknek megfelelően biztosít a Hktv. 13. §-ának (5) bekezdése széles körű, korlátozás nélküli fellépési lehetőséget a megelőző távoltartás elrendelése iránti eljárásban az ügyész számára.

A Hktv. 13. § (1) bekezdése értelmében a megelőző távoltartás elrendeléséről a bíróság nemperes eljárásban dönt. A 105/1952. (XII. 28.) MT rendelet 13. § (3) bekezdése alapján a nemperes eljárásban a Pp. szabályait kell megfelelően alkalmazni.

Az ügyész szerepét a polgári peres eljárásban a Pp. 9. §-a szabályozza. Ennek értelmében az ügyész a felek rendelkezési jogának tiszteletben tartása mellett keresetet indíthat, ha a jogosult jogainak védelmére bármely okból nem képes. Ha az ügyészt keresetindítási jog illeti meg, de a perbeli részvételét megalapozó körülmények a per folyamán állnak be, a perben fellelphet. Ha az ügyészi fellépés törvényi feltételei fennállnak, a bíróság erről az ügyészt értesíti.

Jelen esetben azonban az ügyész megelőző távoltartás elrendelése iránti eljárásban való szerepvállalására nem a Pp. 9. §-ának hivatkozott rendelkezése, hanem a Hktv. 13. §-a (5) bekezdésének sui generis rendelkezése az irányadó, ami általános, korlátozás nélküli fellépési lehetőséget biztosít az ügyész számára minden egyes megelőző távoltartási eljárásban, melyről a bíróságnak az ügyészt kivétel nélkül minden esetben haladéktalanul értesítenie kell.

A korábbiakban kifejtettek szerint ugyanis a megelőző távoltartási eljárás esetén a bántalmazottak kiszolgáltatott helyzetét, azt, hogy családon belüli erőszak esetén a jogosult a jogainak védelmére általában nem képes, a jogalkotó eleve vélelmezi.

A megelőző távoltartás elrendelése iránti eljárás során a fellépő ügyész feladata nem szűkül le a bántalmazottak jogainak elősegítésére, ahogyan azt a másodfokú bíróság állítja, különös tekintettel arra, hogy a hivatalból indult eljárás során a bántalmazott nincs is klasszikus értelemben a fél, a kérelmező pozíciójában.

Ha a megelőző távoltartási eljárást ideiglenes megelőző távoltartásra irányuló eljárás előzte meg, a bírósági eljárás minden esetben hivatalból indul, tehát - ahogyan arra a felülvizsgálati kérelem is hivatkozik - egyik bántalmazottnak sem kell kérnie az eljárás megindítását, még annak az érintettnek sem, akinek vonatkozásában a rendőrség a távoltartásról elmulasztott rendelkezni. A megelőző távoltartásra irányuló eljárás során a bíróság ugyan figyelembe veszi az ideiglenes távoltartásra vonatkozó iratanyagot, hiszen eljárása az ott észlelt családon belüli erőszakhoz kapcsolódik, azonban az nem a korábbi rendőrségi határozat felülvizsgálatára irányul. A bíróság tehát akár az ideiglenes távoltartási határozatban rögzítettől eltérő tényállást is megállapíthat.

Az ügyészségről szóló 2011. évi CLXIII. törvény 1. §-ának (2) bekezdése értelmében az ügyészség a jogszabályok megsértése esetén - törvényben meghatározott esetekben és módon - fellép a törvényesség érdekében. Ennek megfelelően járt el jelen esetben a H. Megyei Főügyészség, amikor a Hktv. 13. §-ának (5) bekezdése szerinti jogkörével élve, ami általános (feltétel nélküli) fellépési lehetőséget biztosít számára, annak megállapítását kérte, hogy a bántalmazott a családon belüli erőszakot P. Iné vonatkozásában is megvalósította.

Ezt a bizonyítási eljárás eredményeként az elsőfokú bíróság is tényként állapította meg, a jogkövetkezmények levonása azonban elmaradt. Az eljáró bíróságok ugyanis tévesen értelmezték az ügyész Hktv. 13. § (5) bekezdése szerinti fellépési jogának tartalmát, illetve a megelőző távoltartást alapvetően csak az ideiglenes megelőző távoltartás időbeli kiterjesztésének tekintették.

A kifejtettekre tekintettel a Kúria úgy ítélte meg, hogy a megelőző távoltartásra vonatkozó jogerős határozat a Pp. 275. § (4) bekezdése alapján jogszabálysértő, ezért azt megváltoztatva megállapította, hogy bántalmazó 2011. június 16-án P. I.-né sérelmére is hozzátartozók közötti erőszakot valósított meg.

A megelőző távoltartás elrendelését azonban P. I.-né vonatkozásában a Kúria mellőzte. Az elsőfokú bíróság ugyanis közvetlenül a távoltartás elrendelésére okot adó esemény után, 2011. június 17-től kezdődően rendelte el 30 napos időtartamra előzetesen végrehajtható végzésével a bántalmazó távoltartását. Jelenleg pedig - értelemszerűen - már nincsen lehetőség arra, hogy az elkövetés időpontjára visszamenőleges hatállyal kerüljön sor a távoltartás elrendelésére P. I.-né bántalmazott vonatkozásában is. Visszamenőleges hatállyal nem írható elő kötelezettség a bántalmazó számára,

hiszen az abban foglaltak teljesítése, végrehajtása eleve lehetetlen. A bíróságnak a megelőző távoltartásra vonatkozó határozatában vagy a jövőre nézve kell elrendelnie legfeljebb 30 napos távoltartást, vagy - amennyiben a bizonyítási eljárás eredményeként úgy ítéli meg, hogy a bántalmazó és a bántalmazott magatartásából, aktuális viszonyából következően a hozzátartozók közötti erőszak elkövetésének veszélye a határozat hozataláig megszűnt - a távoltartás elrendelésének mellőzésére kell hogy sor kerüljön. (*Kúria Pfv.II.22.341/2011.*)